

פרשה ומדרש

3. פרשת לך לך, מקורות לחלוקה

1. ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו', ר' יצחק פתח (תהלים מ"ה) 'שמעי בת וראי והטי אזנך' ושכחי עמד ובית אביך', אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם, ויתאו המלך יפיך כי הוא אדוניך', ויתאו המלך יפיך, ליפותיך בעולם, והשתחוי וגו', הוי ויאמר ה' אל אברם

2. המהר"ל:

ולחורות לך כי לא היה התחלת הדביקות מצד הפרט, רק הדביקות הזה דביקות כללי, לא דביקות פרטי, לכך כאשר בחר השם יתברך מתחלה באברהם והוציאו מאור כשדים לתת לו הארץ, כתיב ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך אל הארץ אשר אראך". והקשה הר"ם ז"ל, שתימה הוא שלא זכר הכתוב קודם זה שהיה אברהם צדיק, ולכך נגלה עליו השכינה ואמר לו "לך מארצך וממולדתך וגו'", כי בלא זה לא נגלה עליו השכינה ואמר לו "לך מארצך", לכך ראוי היה לכתוב קודם צדקת אברהם. וכמו שתמצא בנח "ונח מצא חן בעיני ה'", ואחר כך כתיב "אלה תולדות נח וגו'", הזכיר קודם צדקת נח קודם שהזכיר שדבר השם יתברך עמו. אבל לפי הדברים אשר אמרנו לך לא יקשה כלל, כי אצל נח לא היה רק בחירה פרטי, והבחירה הפרטית הוא לפי מה שהוא, והכל הוא לפי מעשה צדקות שלו. אבל באברהם לא היה בחירה פרטית, רק באומה הישראלית, שהם זרעו. שהרי כתיב באותה בחירה (בראשית יב, ב) "ואעשה אותך לגוי גדול", וזה בחירה כללית, ובחירה כמו זאת אין תולה במעשה כלל, ולא בחטא, כי המעשה הוא לפרט

3. כך מתאר הרמב"ם את דרכו של אברהם

ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן, והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה, היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג, ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו, ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר, אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים, ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם, ולבו משוטט ומבין, עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וידע שכל העולם טועים

4. "וימת הרן על פני תרח אביו" –

רבי חייא בר בריה דרב אדא דיפו: תרח עובד פסלים היה. פעם אחת יצא למקום מסוים, והושיב את אברהם מוכר תחתיו.

היה בא בן-אדם ורוצה לקנות [פסל] והיה אומר לו: בן כמה אתה?

היה אומר לו: בן חמישים או ששים.

היה אומר לו: 'אוי לו לאדם בן ששים הרוצה לעבוד לפסל בן יומו!' והיה מתבייש [אותו אדם] והולך לו.

פעם אחת באה אישה אחת והביאה בידה קערת סולת.

אמרה לו: הנה לך, הקרב לפני הפסילים.

קם [אברהם] נטל פטיש בידו, שבר את כל הפסילים ונתן הפטיש ביד הגדול שביניהם. כאשר בא אביו, אמר לו: מי עשה להם כך?

אמר לו: לא אסתיר ממך את האמת: באה אישה אחת והביאה להם קערת סולת ואמרה לי

להקריב לפניהם. הקרבתני לפניהם, זה [פסל אחד] אמר: אני אוכל ראשון, וזה [פסל אחר] אמר: אני אוכל ראשון. קם הגדול שביניהם, נטל פטיש ושברם.

אמר לו: מה אתה משטה בי, וכי הם יודעים [האם מישוהו מקריב להם או לא, כך שיוכלו לריב על זה]?

אמר לו: ולא ישמעו אזניך מה שפיך אומר?! [כלומר, למה אתה עובד להם, אם הם לא יודעים שאתה עובד להם?]